

ਮਰੀਜ਼ ਲਈ: ਮੈਥੋਟ੍ਰੈਕਸੇਟ

ਹੋਰ ਨਾਂ: ਐੱਮ.ਟੀ.ਐਕਸ.

For the Patient: Methotrexate
Other names: MTX

BC Cancer Agency

CARE + RESEARCH

An agency of the Provincial Health Services Authority

- Methotrexate (ਮੈਥੋਟ੍ਰੈਕਸੇਟ) ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਾਫ਼ ਤਰਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਨਾੜੀ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Methotrexate (meth oh trex' ate) is a drug that is used to treat many types of cancers. It is a clear yellow liquid that is injected into a vein.
- ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ methotrexate ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਸਧਾਰਨ ਜਾਂ **ਐਲਰਜਿਕ ਰੀਐਕਸ਼ਨ** ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ methotrexate ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੱਸੋ।

Tell your doctor if you have ever had an unusual or **allergic reaction** to methotrexate before taking methotrexate.
- ਹਰੇਕ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ **ਖੂਨ ਦੀ ਜਾਂਚ** ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਟੈਸਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੋਰਨਾ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

A **blood test** may be taken before each treatment. The dose and timing of your chemotherapy may be changed based on the test results and/or other side effects.
- ਤੁਹਾਡਾ ਡਾਕਟਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ **ਪੀਣ** ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ 8-12 ਕੱਪ (2000-3000 ਮਿਲੀ ਲੀਟਰ ਜਾਂ 70-100 ਔਂਸ)। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਦਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

Your doctor may tell you to **drink** plenty of liquids e.g., 8-12 cups (2000-3000 mL or 70-100 oz) a day. This helps prevent kidney problems.
- ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ methotrexate ਨੂੰ **ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ** ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ acitretin (SORIATANE®) (ਐਸੀਟ੍ਰੈਟਿਨ - ਸੌਰਿਐਟੋਨ), cyclosporine (NEORAL®) (ਸਾਈਕਲੋਸਪੋਰੀਨ - ਨਿਓਰੈਲ), digoxin (LANOXIN®) (ਡਾਈਜੋਕਸਿਨ - ਲੈਨੋਕਸਿਨ), ਸੋਜ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਟੀਰੋਇਡ ਰਹਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ibuprofen (ADVIL®) (ਇਬੂਪ੍ਰੋਫੇਨ - ਐਡਵਿਲ), ਕੁਝ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕ (ਰੋਗਾਣੂ-ਨਾਸ਼ਕ) ਜਿਵੇਂ ਕਿ penicillins (APO-PEN VK®) (ਪੈਨਸੀਲਿਨਜ਼ - ਐਪੋ-ਪੈਨ ਵੀ.ਕੇ.), sulfonamides (APO-SULFATRIM®) (ਸਲਫੋਨਾਮਾਈਡਜ਼ - ਐਪੋ-ਸਲਫੈਟਰਿਮ), ਅਤੇ trimethoprim (APO-TRIMETHOPRIM®) (ਟ੍ਰਾਈਮੈਥੋਪ੍ਰਿਮ - ਐਪੋ- ਟ੍ਰਾਈਮੈਥੋਪ੍ਰਿਮ), phenytoin (DILANTIN®) (ਫੈਨੀਟੋਇਨ - ਡਿਲੈਨਟਿਨ), probenecid (BENURYL®) (ਪ੍ਰੋਬੇਨੈਸਿਡ - ਬੈਨਯੂਰਿਲ) ਅਤੇ salicylates (ASPIRIN®) (ਸਲਿਸਲੇਟ - ਐਸਪ੍ਰਿਨ)। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੂਨ ਦੇ ਵਾਧੂ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਦਵਾਈ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ।

Other drugs such as acitretin (SORIATANE®), cyclosporine (NEORAL®), digoxin (LANOXIN®), nonsteroidal anti-inflammatory drugs e.g., ibuprofen (ADVIL®), some antibiotics e.g., penicillins (APO-PEN VK®), sulfonamides (APO-SULFATRIM®), and trimethoprim (APO-TRIMETHOPRIM®), phenytoin (DILANTIN®), probenecid (BENURYL®), and salicylates (ASPIRIN®), may **interact** with methotrexate. Tell your doctor if you are taking these or any other drugs as you may need extra blood tests or your dose may need to be changed. Check with your doctor or pharmacist before you start taking any new drugs.

- Methotrexate ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ **ਸ਼ਰਾਬ** ਪੀਣ ਨਾਲ ਜਿਗਰ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
Alcohol may increase the risk of liver problems with methotrexate and should be avoided.
- Methotrexate ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ **ਨਪੁੰਸਕਤਾ** ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ **ਮੀਨੋਪੌਜ (ਮਾਹਵਾਰੀ ਚੱਕਰਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ)** ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ methotrexate ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰੋ।
Methotrexate may cause **sterility** in men and **menopause** in women. If you plan to have children, discuss this with your doctor before being treated with methotrexate.
- Methotrexate ਵੀਰਜ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। Methotrexate ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ **ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ** ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸਰਬੋਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਥਣ ਗਰਭ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦੱਸੋ। ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਨਾ ਚੁੰਘਾਓ।
Methotrexate may damage sperm and may harm the baby if used during pregnancy. It is best to use **birth control** while being treated with methotrexate. Tell your doctor right away if you or your partner becomes pregnant. Do not breast feed during treatment.
- ਡਾਕਟਰਾਂ ਜਾਂ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ methotrexate ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਇਲਾਜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
Tell doctors or dentists that you are being treated with methotrexate before you receive any treatment from them.

ਖੂਨ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ (ਬਲੱਡ ਕਾਊਂਟਸ) ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ Changes in blood counts

ਇਹ ਦਵਾਈ ਤੁਹਾਡੇ ਖੂਨ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ (ਬਲੱਡ ਕਾਊਂਟਸ) ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਡਾਕਟਰ ਖੂਨ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਪੈੜ ਰੱਖੇਗਾ। ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

This drug may cause temporary changes in your blood counts. Your doctor will be following these changes carefully by performing blood tests. Adjustment of your treatment may be needed in certain circumstances.

<p style="text-align: center;">ਖੂਨ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ BLOOD COUNTS</p>	<p style="text-align: center;">ਪ੍ਰਬੰਧਨ MANAGEMENT</p>
<p>ਖੂਨ ਦੇ ਆਮ ਚਿੱਟੇ ਸੈੱਲ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ (ਰੋਗਾਣੂਆਂ) ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੈੱਲ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਣ, ਉਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।</p> <p>Normal white blood cells protect your body by fighting bacteria (germs) that cause infection.</p> <p>When they are low, you are at greater risk of having an infection.</p>	<p>ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਲਈ:</p> <p>To help prevent infection:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਅਤੇ ਬਾਥਰੂਮ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧੋਵੋ। Wash your hands often and always after using the bathroom. • ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖੋ। Take care of your skin and mouth. • ਭੀੜ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੋ। Avoid crowds and people who are sick. • ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਕੇਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੁਖਾਰ (ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਥਰਮਾਮੀਟਰ ਨਾਲ 100°F ਜਾਂ 38°C ਤੋਂ ਵੱਧ), ਠੰਢ ਲੱਗਣ, ਖੰਘ, ਜਾਂ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਲਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਾਲ ਕਰੋ। Call your doctor immediately at the first sign of an infection such as fever (over 100°F or 38°C by an oral thermometer), chills, cough, or burning when you pass urine.

<p style="text-align: center;">ਖੂਨ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ BLOOD COUNTS</p>	<p style="text-align: center;">ਪ੍ਰਬੰਧਨ MANAGEMENT</p>
<p>ਆਮ ਪਲੇਟਲੈਟਸ (ਰੰਗਹੀਣ ਰਕਤਾਣੂ) ਕਿਸੇ ਜ਼ਖਮ (ਮਿਸਾਲ ਲਈ ਕੱਟ ਲੱਗਣਾ) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਧਾਰਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦਾ ਗਤਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪਲੇਟਲੈਟ ਘਟਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਗੜਾਂ ਲੱਗਣ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਦੀ ਵੱਧ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।</p> <p>Normal platelets help your blood to clot normally after an injury (e.g., cut). When the platelet count is low you may be more likely to bruise or bleed.</p>	<p>ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਲਈ:</p> <p>To help prevent bleeding problems:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਰਗੜਾਂ ਜਾਂ ਕੱਟ ਨਾ ਲੱਗਣ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾੜ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਨਾ ਹੋਣ। Try not to bruise, cut, or burn yourself. • ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਸੁਣਕ ਕੇ ਨੱਕ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲੀ ਨਾ ਪਾਓ। Clean your nose by blowing gently. Do not pick your nose. • ਕਬਜ਼ ਤੋਂ ਬਚੋ। Avoid constipation. • ਨਰਮ ਟੁੱਥ-ਬਰੁਸ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੰਦਾਂ 'ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਰੁਸ਼ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖੂਨ ਵਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਵੱਛਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੋ। Brush your teeth gently with a soft toothbrush as your gums may bleed more easily. Maintain good oral hygiene. <p>ਕੁਝ ਦਵਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ASA (ਮਿਸਾਲ ਲਈ ASPIRIN® - ਐਸਪੀਰੀਨ) ਜਾਂ ibuprofen (ਇਬੂਪ੍ਰੋਫੇਨ) (ਮਿਸਾਲ ਲਈ, ADVIL® - ਐਡਵਿਲ) ਤੁਹਾਡੇ ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।</p> <p>Some medications such as ASA (e.g., ASPIRIN®) or ibuprofen (e.g., ADVIL®) may increase your risk of bleeding.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਕੋਈ ਵੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣੀ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰੋ (ਮਿਸਾਲ ਲਈ, ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਲਈ ASA)। Do not stop taking any medication that has been prescribed by your doctor (e.g., ASA for your heart). • ਮਾਮੂਲੀ ਦਰਦ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਐਸੀਟਾਮਿਨਾਫੇਨ (ਮਿਸਾਲ ਲਈ TYLENOL® - ਟਾਈਲੇਨੋਲ) ਲੈ ਕੇ ਦੇਖੋ, ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ibuprofen (ਇਬੂਪ੍ਰੋਫੇਨ) ਵੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। For minor pain, try acetaminophen (e.g., TYLENOL®) first, but occasional use of ibuprofen may be acceptable.

ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਉਸੇ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Side effects are listed in the following table in the order in which they may occur. Tips to help manage the side effects are included.

ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ SIDE EFFECTS	ਪ੍ਰਬੰਧਨ MANAGEMENT
<p>ਟੀਕਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਸੂਈ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦਰਦ ਜਾਂ ਸਪਰਸ਼ ਕਾਰਣ ਬੇਅਰਾਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। Pain or tenderness may occur where the needle was placed.</p>	<p>ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰੀ 15-20 ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਠੰਢੀ ਪੱਟੀ ਕਰੋ ਜਾਂ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁਬਾਓ। Apply cool compresses or soak in cool water for 15-20 minutes several times a day.</p>
<p>ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟੀਆਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। Nausea and vomiting may occur after your treatment.</p>	<p>ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕਰਨੀ ਸੌਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ। You may be given a prescription for anti-nausea drug(s) to take before your chemotherapy treatment and/or at home. It is easier to prevent nausea than treat it once it has occurred, so follow directions closely.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਰੇ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਪੀਓ। Drink plenty of fluids. • ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਰਹੋ। Eat and drink often in small amounts. • <i>Food Choices to Help Control Nausea</i> (ਫੂਡ ਚੋਇਸਿਜ਼ ਟੂ ਹੈਲਪ ਕੰਟਰੋਲ ਨੌਜ਼ੀਆ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਅ ਅਜ਼ਮਾਓ।* Try the ideas in <i>Food Choices to Help Control Nausea</i>.*
<p>ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਧੱਫੜ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। Skin rashes may occur.</p>	<p>ਖਾਜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਦਦ ਲਈ: To help itching:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਤੁਸੀਂ ਕੈਲੇਮਾਈਨ ਲੋਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। You can use calamine lotion. • ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਫਤਰੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ। If very irritating, call your doctor during office hours. • ਜਾਂ ਫਿਰ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਫ਼ੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ। Otherwise make sure to mention it at your next visit.

<p style="text-align: center;">ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ SIDE EFFECTS</p>	<p style="text-align: center;">ਪ੍ਰਬੰਧਨ MANAGEMENT</p>
<p>Methotrexate ਰਾਹੀਂ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਠੰਢ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੁਖਾਰ 24 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। Fever and chills may occur shortly after treatment with methotrexate. Fever should last no longer than 24 hours.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ਹਰ 4-6 ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ acetaminophen (e.g., TYLENOL®) (ਅਸੀਟਾਮਿਨਾਫੇਨ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਾਈਲਾਨੋਲ) ਲਓ, ਪਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ 4 ਗ੍ਰਾਮ (4000 ਐੱਮ.ਜੀ.) ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ। Take acetaminophen (e.g., TYLENOL®) every 4-6 hours, to a maximum of 4 g (4000 mg) per day. • ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮੇਂ ਪਾ ਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬੁਖਾਰ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। Fever which occurs more than a few days after treatment may be the sign of an infection.
<p>ਦਸਤ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। Diarrhea may occur.</p>	<p>ਦਸਤ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਮਦਦ ਲਈ: To help diarrhea:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਪੀਓ। Drink plenty of fluids. • ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਕੁਝ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਰਹੋ। Eat and drink often in small amounts. • ਵੱਧ ਰੇਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ <i>Food Ideas to Help with Diarrhea During Chemotherapy</i> (ਫੂਡ ਆਇਡੀਆਜ਼ ਟੂ ਹੈਲਪ ਵਿਦ ਡਾਇਰੀਆ ਡਿਊਰਿੰਗ ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।* Avoid high fibre foods as outlined in <i>Food Ideas to Help with Diarrhea During Chemotherapy</i>.*
<p>ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਛਾਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੂੰਹ ਵਿਚਲੇ ਛਾਲੇ ਜੀਭ 'ਤੇ, ਮੂੰਹ ਦੇ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੂੰਹ ਦੇ ਛਾਲੇ ਜਾਂ ਮਸੂੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਵਗਨ ਨਾਲ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। Sore mouth may occur a few days after treatment. Mouth sores can occur on the tongue, the sides of the mouth, or in the throat. Mouth sores or bleeding gums can lead to an infection.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸੌਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਰਮ ਬੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਬੁਰਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਗੌਜ਼ (ਜਾਲੀਦਾਰ ਕਪੜਾ) ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ। ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਪੇਸਟ ਦੀ ਥਾਂ ਬੇਕਿੰਗ ਸੋਡਾ ਵਰਤੋ। Brush your teeth gently after eating and at bedtime with a very soft toothbrush. If your gums bleed, use gauze instead of a brush. Use baking soda instead of toothpaste. • 1 ਕੱਪ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ 1/2 ਛੋਟਾ ਚਮਚਾ ਬੇਕਿੰਗ ਸੋਡਾ ਜਾਂ ਨਮਕ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮਾਊਥਵਾਸ਼ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਗਰਾਰੇ ਕਰੋ। Make a mouthwash with ½ teaspoon baking soda or salt in 1 cup warm water and rinse several times a day. • <i>Food Ideas to Help with Sore Mouth during Chemotherapy</i> (ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ ਦੌਰਾਨ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਛਾਲਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਮਦਦ ਲਈ ਮਸ਼ਵਰੇ)* ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਵਿਚਾਰ ਅਜ਼ਮਾਓ। Try the ideas in <i>Food Ideas to Help with Sore Mouth during Chemotherapy</i>.*

<p style="text-align: center;">ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ SIDE EFFECTS</p>	<p style="text-align: center;">ਪ੍ਰਬੰਧਨ MANAGEMENT</p>
<p>ਅਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਪੱਠਿਆਂ ਜਾਂ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੋਵੇ। Muscle or joint pain may rarely occur a few days after your treatment.</p>	<p>ਤੁਸੀਂ acetaminophen (ਐਸੀਟਾਮਿਨੋਫੇਨ) (ਮਿਸਾਲ ਲਈ TYLENOL® - ਟਾਈਲੇਨੋਲ) ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਦਰਦ ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੱਸੋ। You may take acetaminophen (e.g., TYLENOL®). Tell your doctor if the pain interferes with your activity.</p>
<p>ਭੁੱਖ ਨਾ ਲੱਗਣੀ ਅਤੇ ਭਾਰ ਘਟਣਾ ਆਮ ਹੈ ਅਤੇ methotrexate ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। Loss of appetite and weight loss are common and may persist long after discontinuation of Methotrexate.</p>	<p><i>Food Ideas to Help with Decreased Appetite (ਫੂਡ ਆਈਡੀਆਜ਼ ਟੂ ਹੈਲਪ ਵਿੱਚ ਡਿਕਰੀਜ਼ਡ ਐਪੀਟਾਈਟ)*</i> ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਅ ਅਜ਼ਮਾਓ। Try the ideas in <i>Food Ideas to Help with Decreased Appetite.*</i></p>
<p>ਕਦੇ-ਕਦੇ ਥਕਾਵਟ, ਤਾਕਤ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਚੱਕਰ ਆਉਣ ਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। Tiredness, lack of energy and sometimes dizziness may occur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਥਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਨਾ ਚਲਾਓ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ। Do not drive a car or operate machinery if you are feeling tired. • <i>Your Bank to Energy Savings: How People with Cancer Can Handle Fatigue (ਯੂਅਰ ਬੈਂਕ ਆਫ ਐਨਰਜੀ ਸੇਵਿੰਗਜ਼: ਹਾਓ ਪੀਪਲ ਵਿੱਠ ਕੈਂਸਰ ਕੈਨ ਹੈਂਡਲ ਫਟੀਗ)*</i> ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਸੁਝਾਅ ਅਜ਼ਮਾਓ। Try the ideas in <i>Your Bank to Energy Savings: How People with Cancer Can Handle Fatigue.*</i>
<p>ਅਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ methotrexate ਨਾਲ ਵਾਲ ਝੜਨ ਲੱਗ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ methotrexate ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਬੰਦ ਕਰੋਗੇ, ਉਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਰੰਗ ਜਾਂ ਬਣਾਵਟ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। Hair loss is rare with methotrexate. Your hair will grow back once you stop treatment with methotrexate. Colour and texture may change.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ਕੋਮਲ ਸ਼ੈਂਪੂ ਅਤੇ ਨਰਮ ਬੁਰਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। Use a gentle shampoo and soft brush. • ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਪ੍ਰੇ, ਬਲੀਚਿੰਗ, ਵਾਲ ਰੰਗਣ ਅਤੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੰਡਲ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। Care should be taken with use of hair spray, bleaches, dyes, and perms.
<p>ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਮੜੀ ਦਾ ਰੰਗ ਗੂੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। Your skin may darken in some areas.</p>	<p>ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ methotrexate ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓਗੇ, ਚਮੜੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। This will slowly return to normal once you stop treatment with methotrexate.</p>

ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ SIDE EFFECTS	ਪ੍ਰਬੰਧਨ MANAGEMENT
<p>ਤੁਹਾਡੀ ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸੰਨਬਰਨ (ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਣਾਂ ਕਾਰਣ ਸਾੜ) ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। Your skin may sunburn easily.</p>	<p>ਸੰਨਬਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਲਈ: To help prevent sunburn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਸਿੱਧੀ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੋ। Avoid direct sunlight. • ਜ਼ਿਆਦਾ ਧੁੱਪ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਟੋਪੀ, ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਪੈਂਟਾਂ ਜਾਂ ਸਕਰਟਾਂ ਪਹਿਨੋ। Wear a hat, long sleeves and long pants or skirt outside on sunny days. • ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 30 SPF (sun protection factor) (ਐੱਸ.ਪੀ.ਐੱਫ. - ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਣਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣਕ) ਵਾਲੀ ਸੰਨਸਕ੍ਰੀਨ ਲਗਾਓ। Apply a sunscreen with an SPF (sun protection factor) of at least 30.

* ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਕਾਪੀ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ ਨਰਸ ਜਾਂ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ।

*Please ask your chemotherapy nurse or pharmacist for a copy.

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਵੇ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਐਮਰਜੰਸੀ ਮਦਦ ਲਵੋ:

SEE YOUR DOCTOR OR GET EMERGENCY HELP IMMEDIATELY IF YOU HAVE:

- **ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ** ਦੇ ਲੱਛਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੁਖਾਰ (ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਥਰਮਾਮੀਟਰ ਰਾਹੀਂ 100°F ਜਾਂ 38°C ਤੋਂ ਵੱਧ), ਕਾਂਬੇ ਵਾਲੀ ਠੰਢ; ਖੰਘ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦਰਦ ਜਾਂ ਜਲਨ।
Signs of an **infection** such as fever (over 100°F or 38°C by an oral thermometer), chills, cough, pain or burning when you pass urine.
- **ਖੂਨ ਵਗਣ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ** ਦੇ ਲੱਛਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਕੋਲਤਾਰ ਵਰਗੀਆਂ ਟੱਟੀਆਂ; ਪਿਸ਼ਾਬ ਵਿੱਚ ਖੂਨ; ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਸੂਈ ਦੇ ਨੋਕ ਵਰਗੇ ਲਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ; ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਗੜਾਂ।
Signs of **bleeding problems** such as black tarry stools, blood in urine, pinpoint red spots on skin, extensive bruising.
- ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ **ਐਲਰਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ** (ਕਦੇ ਹੀ) ਦੇ ਲੱਛਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਦਾ ਚਕਰਾਉਣਾ, ਦਿਲ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਧੜਕਨ, ਮੂੰਹ ਦੀ ਸੋਜਸ਼ ਜਾਂ ਸਾਹ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
Signs of an **allergic reaction** (rare) soon after a treatment including dizziness, fast heart beat, face swelling, or breathing problems.
- **ਫੇਫੜਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ** ਦੇ ਲੱਛਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨਾ ਜਾਂ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ।
Signs of **lung problems** such as shortness of breath or difficulty in breathing.
- ਦੌਰੇ ਪੈਣੇ ਜਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ।
Seizures or loss of consciousness.
- **ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਦਰਦ** ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਸਪਰਸ਼ ਕਾਰਣ ਬੇਅਰਾਮੀ ਹੋਣੀ।
Sudden **abdominal pain** or tenderness.

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲੋ (ਦਫਤਰੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ):

SEE YOUR DOCTOR AS SOON AS POSSIBLE (DURING OFFICE HOURS) IF YOU HAVE:

- **ਅਨੀਮੀਆ** (ਖੂਨ ਦੀ ਕਮੀ) ਦੇ ਲੱਛਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਧਾਰਣ ਥਕੇਵਾਂ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ।
Signs of **anemia** such as unusual tiredness or weakness.
- **ਜਿਗਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ** ਦੇ ਲੱਛਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਜਾਂ ਚਮੜੀ ਦਾ ਪੀਲਾਪਣ, ਚਿੱਟੇ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ-ਰੰਗੀ ਟੱਟੀ।

- Signs of **liver problems** such as yellow eyes or skin, white or clay-coloured stools.
- **ਗੁਰਦੇ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ** ਦੇ ਲੱਛਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿੱਠ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦਾ ਦਰਦ, ਪੈਰਾਂ ਜਾਂ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸੋਜਸ਼ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪਿਸ਼ਾਬ ਆਉਣਾ।
Signs of **kidney problems** such as lower back or side pain, swelling of feet or lower legs or markedly decreased urine output.
- **ਨਿਗ੍ਰਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ।**
Changes in eyesight.
- **ਗਠੀਏ** ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਦ।
Signs of **gout** such as joint pain.

ਜੇ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਓ:

CHECK WITH YOUR DOCTOR IF ANY OF THE FOLLOWING CONTINUE OR BOTHER YOU:

- ਬੇਕਾਬੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਹੋਣਾ, ਉਲਟੀ ਆਉਣੀ ਜਾਂ ਦਸਤ ਲੱਗਣੇ।
Uncontrolled nausea, vomiting, or diarrhea.
- ਡਾਈਬੀਟੀਜ਼ (ਸ਼ੂਗਰ) ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ: ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੂਗਰ ਦਾ ਬੇਕਾਬੂ ਪੱਧਰ।
For diabetics: uncontrolled blood sugars.
- ਸਿਰ ਦਰਦ ਜਿਹੜਾ ਐਸੀਟਾਮੀਨੋਫੇਨ ਨਾਲ ਵੀ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
Headache not controlled with acetaminophen.
- ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਰਗੜਾਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਜਾਂ ਖੂਨ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਵਹਾਅ।
Easy bruising or minor bleeding.
- ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਸੂਈ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਉੱਥੇ ਸੋਜਸ਼, ਦਰਦ ਜਾਂ ਛਾਲੇ ਹੋਣੇ।
Redness, swelling, pain, or sores where the needle was placed.
- ਬੁਲ੍ਹਾਂ, ਜੀਭ, ਮੂੰਹ ਜਾਂ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਲੀ, ਸੋਜਸ਼, ਪੀੜ ਜਾਂ ਛਾਲੇ।
Redness, swelling, pain, or sores on your lips, tongue, mouth, or throat.
- ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਧੱਫੜ ਜਾਂ ਖਾਜ।
Skin rash or itching.

ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ
REPORT ADDITIONAL PROBLEMS TO YOUR DOCTOR
